

Læreplan for Dansk

A: Formål og Introduktion

Formålet for undervisningen i dansk

(Jf. § 9 i Hjemmestyrets bekendtgørelse om trinmål samt fagformål og læringsmål for folkeskolens fag og fagområder.)

Formålet med undervisningen er, at eleverne tilegner sig viden og færdigheder, så de kan forstå talt og skrevet dansk samt udtrykke sig mundtligt og skriftligt på sproget i alle relevante sammenhænge i og uden for skolen. Undervisningen skal sikre eleverne et grundlag for og sproglige redskaber til videre læring af andre sprog samt til læring i skolens øvrige fag og i deres videre uddannelse. Eleverne skal tilegne sig viden om og udvikle deres opmærksomhed på såvel form som funktion i det danske sprog.

Stk. 2. Gennem undervisningen skal eleverne opleve, at det er værdifuldt og nyttigt for deres faglige og personlige udvikling at kunne tilegne sig viden og indsigt gennem flere sprog. Undervisningen skal give eleverne lyst til at indsamle viden og informationer og fremme deres lyst og evne til at vurdere og tage stilling samt til at udtrykke sig om egne oplevelser, viden, holdninger og følelser. Eleverne skal ud fra egne erfaringer udvikle bevidsthed om deres muligheder i sprogtilegnelsen, og undervisningen skal gøre dem i stand til at tage et medansvar for egen læring.

Stk. 3. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever sprog som et vigtigt redskab i formidling af viden og erfaring, i samarbejde og i al menneskelig interaktion i øvrigt. Undervisningen skal tilskynde eleverne til at bruge sproget som et middel til erkendelse af egen og andre menneskers situation.

Stk. 4. Undervisningen skal medvirke til, at eleverne oplever, at erfaringer og viden fra flere kulturer og sprogsamfund er værdifulde og nyttige for social og kulturel udvikling, og til at eleverne opnår forståelse af samspillet mellem grønlandsk og dansk sprog og kultur. Undervisningen skal give eleverne interesse for at orientere sig om kultur og levevilkår i Danmark og i den øvrige verden for dermed at øge deres indsigt i og forståelse af internationale forhold samt deres forståelse af egen kultur.

Bemærkninger til formålet

Formålet er bygget op således, at stk. 1 beskriver den faglige viden og de færdigheder den enkelte elev skal opnå.

Stk. 2 beskriver elevens personlige udvikling og egen anvendelse af de sproglige færdigheder, det intrapersonelle.

Stk. 3 handler om elevens forståelse og brug af færdighederne sammen med andre, det interpersonelle,

Stk. 4 beskriver elevens rolle og anvendelse af sine færdigheder både i det lokale og internationale samfund.

Fagets placering

Der undervises i dansk på alle trin og årgange.

For størstedelen af eleverne vil dansk være første fremmedsprog, og hensigten med undervisningen er, at eleverne i løbet af deres uddannelse opnår en funktionel tosprogethed.

Undervisningen skal udvikle elevernes forståelse af sproget og gøre dem fortrolige med at udtrykke deres egne iagttagelser, holdninger og vurderinger. Samtidig skal elevernes færdighed i at tilegne sig fremmedsprog styrkes - arbejde med indlæring af ord, strukturering af udsagn og alsidig, målrettet brug af både det talte og skrevne sprog i forbindelse med arbejdet i skolen og i forskellige sociale sammenhæng.

Dansk skal systematisk inddrages som undervisningssprog og skal fungere som redskab og middel til informationsøgning i andre fag og fagområder. Det vil således være naturligt også at inddrage relevante dansksprogede tekster og medier i undervisningen i andre fag.

Eleverne skal vænne sig til at arbejde med og bruge dansk også uden for den egentlige undervisning, så de udnytter de muligheder, omgivelserne giver for at bruge sproget som meddelelsesmiddel og redskab i hverdagen.

Generelt skal undervisningen i alle fag - og ikke kun i dansk - udvikle elevernes bevidsthed om at tilegne sig sprog og udtryksformer af forskellig slags, fremmedsprog, faglige termer, visuelle udtryk osv. Dette gøres bedst ved at arbejde på tværs af fagene og udnytte de muligheder de forskellige fagtraditioner, medier og materialer giver for en alsidig og varieret undervisning.

Generelle bemærkninger til læringssyn og arbejdsmetoder

Læreplanen bygger på den grundtanke, at den bedste indlæring sker, når undervisningen er elevcentreret med løsning af og arbejde med konkrete opgaver, som motiverer eleverne og skaber aktiv kommunikation i klassen.

Alle sprogområder, grammatik, udtale og ordforråd skal integreres, og undervisningen skal også indeholde anvisninger på læringsstrategier. Sprog læres ved, at man bruger det, og ikke bare ved gentagelse og udenadslæren af grammatiske regler.

Læringsmålene og hensigten med opgaverne skal være tydelige for eleverne, så de forstår, hvorfor de arbejder på en bestemt måde, og hvad det er de skal lære.

Det er vigtigt, at der undervises i og på naturligt sprog, altså dansk som det virkelig tales.

Elever er forskellige og lærer derfor på forskellige måder, så det er vigtigt at arbejde med sproget på mange forskellige måder og skifte mellem individuelt arbejde, par- og gruppearbejde og klasseundervisning.

Sprogundervisningens traditionelle hovedområder: lytte, tale, læse, skrive og arbejde med ordforråd

Lytte

Eleverne skal arbejde med at lytte til sprog. De skal lære, at man ikke behøver at forstå hvert eneste ord. Eleverne skal også lære, at lyttefærdighed ikke kun udvikles, når man lytter til læren, men også når man lytter til hinanden i klassen og ved par- eller gruppearbejde.

At lytte og gentage er vigtigt for udtalen og støtter opmærksomheden på grammatiske regler.

Tale

Man kan arbejde med talesproget på flere måder: ved gentagelser, gennem spørgeundersøgelser og interviews, med rollespil og i samtaler og diskussioner.

Der skal findes en balance mellem kravet om sproglig korrekthed og elevernes mulighed for at udtrykke sig personligt, men elevernes hovedformål bør være at udtrykke et indhold. Læreren kan i forløbet notere sig, hvad der skal rettes, og så tage det op i undervisningen senere.

Udtale er en vigtig del af den kommunikative kompetence og bør - som andre sprogfærdigheder - trænes i en kontekst. Især i begyndelsen er det vigtigt at øve forståelig udtale og gøre eleverne opmærksomme på de særlige lyde i dansk, så misforståelser undgås. Det kan gøres ved, at elever gentager hørte sætninger eller dialoger.

Læse

I begyndelsen vil eleverne ikke kunne læse, men efterhånden introduceres skrevne ord sammen med illustrationer. Der peges på ordene og på korte sætninger, samtidig med at de siges, og eleverne gentager. Klassen bygger selv sine egne historier op, hvor læreren skriver på flipover eller overhead, og disse klassehistorier kopieres og illustreres af eleverne. Efterhånden læser eleverne selv klassens fælles tekster, hinandens tekster og små trykte illustrerede historier. Eleverne skal lære, at man læser for at tilegne sig indholdet i en tekst.

Skrive

Skriftligt arbejde er en nødvendig, vigtig og fornøjelig del af sprogindlæringen. Eleverne skal lære fra begyndelsen, at det er meningsfuldt at skrive, og at det er en mulighed for at udtrykke sig personligt. Efterhånden som eleverne tilegner sig mere sprog, vil skriftlige aktiviteter udvikle deres bevidste brug af sproget. I talesproget bruges der ofte et lille ordforråd og ufuldstændige strukturer, og meningen fremgår af situationen, mimik og kropssprog. I skriftsprog skal alle ord med, og der er tid til at kigge tilbage og tænke over, hvad der er blevet skrevet.

Det er nemmere, hvis eleverne kan arbejde sammen i par eller grupper, og der skal altid være tid nok til, at eleverne kan arbejde med hele skriveprocessen

Ordforråd

Udbygning af ordforrådet er en vigtig del af sprogundervisningen. Eleverne skal forstå, at al sprogindlæring omfatter mødet med nye ord, og at der er nogle strategier, der kan bruges ved ukendte ord og vendinger.

Man kan

- bruge sit kendskab til dansk og regne ud, hvad ordet betyder.
- bruge situationen og konteksten (sammenhængen) til at gætte kvalificeret på meningen.
- bruge sine egne erfaringer til at regne betydningen og meningen af en tekst og et ord ud.
- se på eventuelle illustrationer.
- spørge de andre elever eller læreren.

Organisation og arbejdsformer

Lokalet skal indrettes, så eleverne kan se hinanden og arbejde sammen. Bordene skal skubbes sammen, så de kan bruges til gruppearbejde og som ”værksteder”, fx til at tegne, klippe, læse og skrive. Eleverne skal have plads til at bevæge sig rundt på gulvet og tale med hinanden.

Pararbejde

Pararbejde giver eleverne mulighed til at udveksle ideer og viden, sammenligne tanker og følelser og lære af hinanden. Eleverne skal lære, at de ikke kun kan lære af læreren. Samarbejde med andre elever er en vigtig indlæringsstrategi.

Gruppearbejde

Gruppearbejde giver eleverne mulighed for at samtale - kommunikere - med hinanden. En god gruppeaktivitet er rollespil. I den aktivitet skal man forestille at være en anden og bruge et sprog, der passer til en bestemt situation. Rollespil giver mulighed for at øve sprog i mange forskellige sammenhæng.

Når elever skal tale fremmedsprog, er det vigtigt at give dem passende tid til at forberede sig på, hvad de vil sige. Man skal – især i begyndelsen - give eleverne mulighed for at øve sig i gruppen på strukturen og funktionen af sproget, før de skal "optræde". Eleverne skal først høre eksempler på, hvad de skal sige.

Gruppearbejde egner sig også godt til forskellige skriftlige arbejder. Det er udviklende både for indholdet, den sproglige korrekthed og den enkelte elev, at flere elever bidrager til arbejdet.

Klasseundervisning

Brainstorm er en aktivitet for hele klassen, hvor læreren sørger for, at alle bidrager med så mange tanker og ideer som muligt om et givet emne.

Klasseundervisning kan bruges til at give alle elever de samme informationer og instruktioner samtidigt.

Klasseundervisning kan også bruges, når alle elever skal arbejde med aktiviteter, der skal introduceres før gruppe- eller pararbejde, eller når læreren vil kontrollere, hvad eleverne allerede har af færdigheder.

Overvejelser i forbindelse med planlægning af undervisningen

En sprogundervisning, der bygger på elevernes aktive brug af sprog i klassen, skal tilrettelægges sådan, at alle elever i klassen arbejder inden for samme område og hen mod de samme læringsmål, men ikke på samme måde. Differentiering er således et spørgsmål om, at hver enkelt elev arbejder på en sådan måde, at det svarer til elevens forudsætninger og behov.

Ved planlægningen af et undervisningsforløb, der sigter mod, at eleverne tilegner sig de færdigheder, der er beskrevet i de udvalgte læringsmål, skal der tages hensyn til, hvilke elevaktiviteter, hvilket sprogarbejde og hvilke emneområder, tekster og andre materialer, der skal indgå i undervisningen.

Det skal overvejes, hvilke færdigheder elevaktiviteterne øver, fx om eleverne skal forstå noget eller selv udtrykke sig, og om det skal være mundtligt eller skriftligt. Der skal tænkes på, om det er en færdighed, som eleverne allerede behersker, men som skal bruges på et nyt indhold for at arbejde hen imod et nyt læringsmål.

Aktiviteterne skal hænge naturligt sammen med de valgte emneområder og tekster, og der skal være muligheder for differentiering. Dette gøres ved, at eleverne arbejder med at opnå færdighederne i læringsmålene gennem varierede aktivitetstyper, der passer til elevernes forskellige forudsætninger og behov.

Ved planlægningen af det sproglige arbejde, skal det overvejes, hvilke sproglige forhold der skal skabes bevidsthed om og øves. Om der fx skal arbejdes med ordforråd, eller regler for sætningers eller teksters opbygning. Der skal tilrettelægges øvelser med det valgte sproglige indhold, så det indgår i en naturlig sproglig sammenhæng. Ligeledes skal der være mulighed for, at enkelte elever eller grupper af elever kan arbejde med opgaver inden for de områder, der volder dem vanskeligheder.

Der skal vælges emneområder og tekster, der giver eleverne muligheder for at opnå færdighederne i de udvalgte læringsmål. Tekster kan være skrevne, lærerens tale, bånd og video eller billeder og konkrete materialer. Emneområder eller tekster vælges ud fra, hvad eleverne skal lære at forstå eller udtrykke sig omkring, og der skal tænkes på, om emnet eller situationen er kendt for eleverne, og om teksten indeholder mange eller få nye sproglige elementer. Der skal også være muligheder for differentiering ved forskellige teksttyper af varierende sværhedsgrad til forskellige elever.

Der er forskellige typer af materialer, som bruges i undervisningen. Der er indholdsmaterialer, som - enten i prosa eller i saglig tekst- i bred forstand indeholder beskrivelser af verden og derigennem bruger sproget, som det bruges naturligt. Der er procesmaterialer, som er beregnet til undervisning, og som aktiverer elevernes viden og evner, sporer dem ind på arbejdet og beskriver den ønskede proces. Derudover er der referencematerialer, som kan være ordbøger, vægrammatikker, vægordbøger eller plancher, altså oplysninger om sproget til hjælp for elevens arbejde.

Når der hentes materiale på Internettet, er det vigtigt, at læreren styrer. Læreren har i forvejen fundet de relevante web-sider og har printet dem ud og kopieret dem til eleverne som arbejdsmateriale.

Der er hensigtsmæssigt, at eleverne har en solid arbejdsmappe, hvor de kan opbevare deres tegninger, skriftlige arbejder, collager, plastiklommer med ordkort og andet arbejde. Denne arbejdsmappe er også et godt udgangspunkt for skolens samarbejde med elevernes hjem, og for elevernes almindelige samtale med forældrene om arbejdet i skolen.

Brugsanvisning til læreplanen

Læreplanen er opstillet i fire spalter, som vist i nedenstående figur.

<i>Læringsmål</i>	<i>Forslag til undervisningen</i>	<i>Forslag til evaluering</i>	<i>Forslag til undervisningsmaterialer</i>
Kategori 1 – 4		Kategori 1 – 4	
I denne spalte anføres de obligatoriske læringsmål for faget delt op i 4 kategorier: <ul style="list-style-type: none"> • Kommunikation • Indsamling af informationer • Kultur og levevilkår • Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse 	I denne spalte anføres forslag til undervisningsaktiviteter, -forløb og -metoder i relation til de enkelte læringsmål eller grupper af læringsmål. Forslagene skal ses som eksempler på, hvordan der kan arbejdes med de pågældende læringsmål, og er udelukkende vejledende.	I denne spalte anføres forslag til evalueringen ud fra læringsmålene i 1. spalte. Forslagene skal ses som eksempler på, hvordan der kan evalueres ud fra de pågældende læringsmål, og er udelukkende vejledende.	I denne spalte anføres forslag til undervisningsmaterialer – såvel materialer til elevernes brug som vejledende materialer til lærerens brug. Forslagene skal ses som eksempler på, hvilke typer af materialer, der kan anvendes i arbejdet, og er udelukkende vejledende.

Læringsmålene

Læringsmålene står anført i Hjemmestyrets bekendtgørelse om trinformål samt fagformål og læringsmål for folkeskolens fag og fagområder. Læringsmålene er således ligesom trinformål og fagformål fastsat af landsstyret og angiver obligatoriske, nationale standarder for undervisningens indhold.

Læringsmålene skal danne udgangspunkt for udvælgelsen af indholdet i undervisningen og dermed også for evalueringen af elevernes udbytte heraf.

Læringsmålene er alle angivet som endemål for det pågældende trin og er formuleret som afslutninger af den indledende sætning: ”*Ved afslutningen af yngstetrinnet forventes det, at eleverne...*”.

Læringsmålene for alle tre trin er inddelt i fire kategorier, som er

- Kommunikation
- Indsamling af informationer
- Kultur og levevilkår
- Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse.

Kategorierne udgør ikke skarpt adskilte delområder, men skal forstås som forskellige vinkler på og aspekter af det samlede faglige indhold. Kategoriernes rækkefølge er således ikke en angivelse af en faglig prioritering eller en rækkefølge som stoffet skal præsenteres i. Der skal fortløbende undervises i relevante læringsmål fra flere kategorier i helhedsorienterede undervisningsforløb, og det vil således være normalt at sammensætte undervisningsforløb, som inddrager udvalgte læringsmål fra forskellige kategorier (se eksemplet på et undervisningsforløb i Appendiks C3).

Rækkefølgen af læringsmålene inden for hver kategori er heller ikke udtryk for en faglig prioritering eller progression. Det er her op til læreren at vælge den vægtning og den rækkefølge, som forekommer mest hensigtsmæssig ud fra en vurdering af elevgruppens behov og interesser på det pågældende tidspunkt.

Kommunikation

Det grundliggende mål for al sprogindlæring er ønsket om at kommunikere med andre. Kommunikation bruges, når mennesker skal opbygge og videreudvikle venskaber, når man skal udveksle ideer og meninger og udføre handlinger.

Kategorien omfatter læringsmål for forskellige færdigheder: lytte, læse, tale, skrive, se og selvstændig fremstilling, både mundtlig og skriftlig.

Der er lagt vægt på indlæring af autentisk sprog og på anvendelsen af forskellige indlæringsstrategier

Indhentning af informationer

Den hastigt voksende mængde af informationer fra hele verden gør det nødvendigt og vigtigt, at eleverne udvikler færdighed i og forståelse af at hente informationer fra originale kilder (fx Internet, fjernsyns- og radioudsendelser, aviser og ugeblade, reklamer og annoncer, fortegnelser og lister) for at bruge dem til meningsfuldt sprogarbejde, som er relevant og interessant for dem.

Kultur og levevilkår

Eleverne skal have mulighed for at undersøge forskelle og ligheder mellem egen kultur og andre kulturer for at udvikle deres forståelse for andre, og den rolle deres egen kultur spiller.

Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse

Eleverne skal tilegne sig redskaber, så de bevidst kan arbejde med den sproglige kode, både mundtligt og skriftligt, som en støtte for udviklingen af deres kommunikative færdigheder.

Forslag til undervisningen

Det er forsøgt at komme med et eller flere undervisningsforslag til hvert læringsmål, ligesom der ind i mellem er beskrevet mere generelle forslag til undervisning. Det er hensigten, at de enkelte konkrete forslag skal give ideer og anvisninger til lignende aktiviteter med et andet indhold, således at eleverne allerede er fortrolige med arbejdsformen og derfor kan koncentrere sig om det nye sproglige indhold.

Forslag til evaluering

Forslagene til evaluering har en tæt sammenhæng med de enkelte mål, og der er forsøgt angivet forskellige evalueringsformer: lærerens observationer, elevernes selv- og indbyrdes evaluering, elevernes tilbagemelding til læreren osv. Hensigten med evalueringen er at beskrive, i hvilken grad eleverne har nået de udvalgte læringsmål, og ikke at sammenligne de enkelte elever med hinanden.

Forslag til undervisningsmaterialer

Forslag til materialer omfatter udgivelser, der kan bestilles fra Pilersuiffiks lagerliste, materialer fra Fællessamlingen på Pilersuiffik (katalog på skolerne) og autentiske materialer, som findes på skolens bibliotek og almindeligt uden for skolen.

Alle relevante grønlandske udgivelser er søgt medtaget. Herudover skal det understreges, at der i udvælgelsen af de øvrige materialer ikke er foretaget en sammenlignende vurdering af de enkelte forlagsudgivelser. De anførte materialer skal således ses som eksempler på de typer materialer, der skønnes anvendelige, og angivelserne er på ingen måde et udtryk for, at den pågældende udgivelse vurderes som værende af højere kvalitet end andre tilsvarende materialer.

Materialeangivelserne skal derfor heller ikke betragtes som udtømmende, og skolerne og de enkelte lærere opfordres til selv at foretage materialesøgninger for løbende at ajourføre skolens materialesamling til faget.

Appendiks

Efter læreplanen følger følgende appendiks:

C1: Samlet liste over materialer, der findes på Pilersuiffiks lagerliste

C2: Lister med forslag til udsagnstyper samt et minimumsordforråd inddelt efter skoleår.

C3: Forslag til et undervisningsforløb, der omfatter udvalgte læringsmål fra alle de fire kategorier.

Læringsmålene for dansk på alle tre trin

Ved afslutningen af <i>ungstetrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>mellemtrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>ældstetrinnet</i> forventes det, at eleverne
Kommunikation		
<ul style="list-style-type: none"> • kan fungere i en undervisningssituation, hvor der tales dansk • kan følge lærerens anvisninger og enkelt formulerede forklaringer i undervisningen • kan give udtryk for, hvad de kan lide og ikke lide, og hvad der interesserer dem • kan omsætte mundtlige oplæg og enkle tekster på dansk til ikke-sproglige udtryk såsom illustrationer og mime • kan følge enkelt formulerede mundtlige fortællinger og oplæsninger med støtte i illustrationer og andre ikke-sproglige udtryksformer • kan videregive enkelt formulerede konkrete oplysninger og beskeder • kan stille og besvare spørgsmål om konkrete forhold i undervisningen, i skolen og i dagligdagen i øvrigt • kan med støtte i illustrationer og anden ikke-sproglig fremstilling benævne og fortælle om mennesker, dyr, ting, begivenheder og steder, de er fortrolige med • kan skrive og læse enkeltord og korte, enkle sætninger 	<ul style="list-style-type: none"> • kan fungere i en undervisningssituation, hvor der kun undervises på dansk • kan forstå hovedindholdet og forløbet i en samtale og i en mundtlig fremstilling, hvor emnet er kendt, og spørge aktivt og relevant for at udbyde og præcisere forståelsen • er sprogligt aktiv i samarbejdet med de øvrige elever i undervisningen og i uformel samtale • kan læse, forstå og gøre rede for det vigtigste indhold i alderssvarende tekster • kan videregive og fremlægge information om et aftalt emne støttet af illustrationer og anden ikke-sproglig fremstilling • kan udtrykke sig om egne følelser, iagttagelser, vurderinger og holdninger samt begrunde egne synspunkter, interesser og valg i uformel samtale og i forskellige korte, uformelt formulerede skrevne tekster • kan udtrykke sig personligt og kreativt i forhold til forskellige teksttyper, f.eks. fabulere, lave illustrationer, dramatisere etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • kan udveksle ideer og tanker inden for områder af personlig interesse og deltage i diskussioner om aktuelle emner • kan udtrykke begrundelser og baggrundsviden til støtte for personlige synspunkter i både mundtlig og skriftlig form, f.eks. diskussionsoplæg og læserbreve • kan se, lytte til og læse forskellige teksttyper og bruge dem som udgangspunkt for selvstændige mundtlige, skriftlige og billedlige fremstillinger, f.eks. referater, rapporter, hjemmesider og videoproduktioner • kan bruge dansk ubesværet i almindelige dagligdags situationer
Indsamling af informationer		
<ul style="list-style-type: none"> • kan finde frem til oplysninger i forskellige kendte teksttyper • kan stille spørgsmål med henblik på indsamling af information 	<ul style="list-style-type: none"> • kan skaffe sig informationer fra dansksprogede kilder såsom trykte tekster, elektroniske medier mv. • kan finde, udvælge og sammenstille informationer, der kan belyse aftalte emner • kan planlægge interviews og andre spørgeundersøgelser og anvende information fra disse 	<ul style="list-style-type: none"> • kan opsøge, udvælge og anvende relevante informationer om et bestemt emne i forskellige autentiske kilder såsom bøger, aviser og Internettet, til selvstændig brug i dansk og i andre fag

Ved afslutningen af <i>ungstetrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>mellemtrinnet</i> forventes det, at eleverne	Ved afslutningen af <i>ældstetrinnet</i> forventes det, at eleverne
Kultur og levevilkår		
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på tilstedeværelsen af grønlandsk og dansk sprog i deres dagligdag • er opmærksomme på og kan gøre rede for grønlandsk og dansk skik og brug i hverdagen og ved højtider • kender nogle af de teksttyper, danske børn bruger i deres hverdag • beskæftiger sig med alderssvarende tekster og produktioner fra dansksprogede medier ved at se, lytte og eventuelt læse • har lært nyere og ældre danske børnesange, rim og remser 	<ul style="list-style-type: none"> • beskæftiger sig med alderssvarende tekster og produktioner fra dansksprogede medier ved at se, lytte og læse • har arbejdet med jævnaldrende børns levevilkår og interesser i Danmark og andre lande • har kendskab til og har arbejdet med repræsentanter for dansksproget ungdomskultur, film-, musik- og sportsliv eller andre kendte personer 	<ul style="list-style-type: none"> • ser, lytter til og læser autentiske tekster og produktioner fra dansksprogede medier for at orientere sig om forhold i Grønland, Danmark og andre lande
Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse		
<ul style="list-style-type: none"> • har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning • er bevidste om de væsentligste træk i dansk udtale og er opmærksomme på de vigtigste forskelle og ligheder mellem lydssystem og retstavning på dansk og grønlandsk • er opmærksomme på, at udsagn er forskellige med hensyn til ledstilling og tempusbrug • bruger hensigtsmæssige indlærings- og kommunikationsstrategier i fremmedsprogstilegnelsen og samarbejder med andre elever i de aktiviteter, der indgår i danskundervisningen 	<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på den information, der findes ved at se på forskellige teksttypers opbygning og sprogbrug, og kan identificere hovedtanken og hensigten med en tekst • bruger alderssvarende ordbøger og andet referencemateriale • arbejder bevidst og systematisk med at udbygge deres aktive ordforråd • kender og bruger overordnede regler for sætningers opbygning og de vigtigste ordklassers anvendelse og bøjning • kender og bruger overordnede regler for tegnsætning og stavning • kan begrunde egne sproglige valg og stille forslag til andre, f.eks. i arbejdet med processkrivning • kan bruge indlærings- og kommunikationsstrategier • kan bruge strategier for anvendelse af passende sproglige konventioner i forskellige sociale sammenhænge 	<ul style="list-style-type: none"> • kan arbejde bevidst med sætningens led samt tegnsætning og retstavning • kan arbejde med ordklassernes funktion i sprogopbygningen • kender og kan bruge rigtig sprogbrug i forskellige situationer, bl.a. tale- og skriftsprog, formel/uformel samtale • kan i hovedtræk skelne mellem forskellige teksttypers opbygning og indhold og kan identificere hovedtanken og hensigten med en tekst • kan arbejde med forskellige læsestrategier, dvs. skimning, skanning, intensiv læsning og oplevelseslæsning

Læreplan for Dansk

*B: Læringsmål og forslag til undervisningen,
evaluering og undervisningsmaterialer*

Kommunikation	
Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan fungere i en undervisningssituation, hvor der tales dansk • kan følge lærerens anvisninger og enkelt formulerede forklaringer i undervisningen 	<p>Læreren bør tale dansk så meget som muligt og bruge mime, kropssprog, dukker og andet til at illustrere meningen. Sproget skal være enkelt og naturligt dansk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasesproget - højst tre nye strukturer ad gangen - introduceres som tegninger, som hænges op. Læreren siger ordene først, eleverne gentager i kor og derefter enkeltvis. (<i>God morgen - god dag - sid ned - stå op - skal vi synge? - gå op til tavlen - gå hen til ... - find jeres farver osv.</i>) • Eleverne deles i grupper, hvor de skiftes til at være ”lærer” og bruge de øvede strukturer. I løbet af trinnet introduceres efterhånden flere sociale og skolemæssige vendinger, som passer til elevernes alder, og tegninger og illustrationer med korte tekster skiftes ud efterhånden, som eleverne behersker ytringerne. <p>Dialoger og rollespil er gode mundtlige aktiviteter, fordi</p> <ul style="list-style-type: none"> - eleverne taler i første og anden person (Tekster er ofte i tredje person.) - eleverne lærer at spørge såvel som at svare - de lærer at bruge hele, korte sproglige strukturer og reagere passende - de bruger ikke kun ord, men også andre dele af det sproglige udtryk: stemmeleje, tryk, intonation, ansigtsudtryk osv. <ul style="list-style-type: none"> • Hver elev gemmer en ting – som de kender det danske ord for – i en lomme. Eleverne spørger hinanden to og to: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hvad har du i lommen?</i> - <i>Prøv at gæt.</i> - <i>Er det ...?</i> - <i>Nej, det er ...</i> <p>Eleverne går rundt i klassen i 5 minutter og ”taler” med så mange, de kan nå.</p> <p>I løbet af trinnet udvikles dialoger og rollespil til at omfatte ting, der er sket, og ting som optager eleverne. Eleverne laver dialoger og rollespil om at købe ind, gå på posthuset, på sygehuset og andre dagligdags handlinger.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • kan give udtryk for, hvad de kan lide og ikke lide, og hvad der interesserer dem 	<p>Der arbejdes inden for et emne, fx mad og livretter, yndlingsfarver, tøj, sport og underholdning.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleverne laver todelte plancher - i par eller grupper - med billeder eller tegninger af det, de kan lide, og det de ikke kan lide. Sætningsstrukturerne: <i>Jeg kan godt lide....., jeg kan ikke lide</i> introduceres og øves. I løbet af trinnet introduceres flere strukturer som: <i>Det er sjovt - det er kedeligt - det er spændende.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • kan omsætte mundtlige oplæg og enkle tekster på dansk til ikke-sproglige udtryk såsom illustrationer og mime 	<ul style="list-style-type: none"> • Læreren dikterer fra en tegning med ord og begreber, som eleverne kender: <i>Tegn et hus. Der er en dør og tre vinduer. Huset er rødt, og døren er grøn</i> I løbet af trinnet udbygges opgaven med begreber som: <i>til højre/venstre for, nedenunder, foran ... etc.</i> Der arbejdes også med tillægsord, fx <i>Tegn en sur pige. Hun har brunt hår og grønne øjne.</i> • Eleverne er sammen tre og tre. Læreren dikterer en mimediktat: <i>Lav et monster med tre hoveder, tre arme og tre ben.</i> Eleverne laver monsteret.

Kommunikation	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne forstår og handler efter lærerens instruktioner. • Læg mærke til, om "lærerne" bruger alle de øvede strukturer, og om de andre elever handler korrekt. • Læg mærke til, om alle elever deltager, og om de bruger passende intonation. 	<p>Generelle materialer Pilersuiffik 2079-29 Trine Henriksen: Tema Dansk 2. klasse. Lærerens Håndbog med kopi-sider 2079-29-03 Trine Henriksen: Tema Dansk i 2. klasse - Memory 2079-30 Trine Henriksen: Tema Dansk 3. klasse: Lærerens Håndbog med kopi-sider 2079-30-03 Trine Juul: Tema Dansk i 3. klasse - Memory 2079-29-01 Trine Juul: Tema Dansk 2. og 3. klasse - cd med sange</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Alle elever vælger tre ting fra deres planche og siger tre sætninger, som alle kan høre og forstå. 	<p>A3 papir, farver, evt. kopierede tegninger, ugeblade og reklamer til at klippe billeder ud af.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Elevernes tegninger skal være nogenlunde identiske med lærerens. • Eleverne skal vise det rigtige antal dele af kroppen. 	<p>Papir eller elevernes hæfter, farver.</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan følge enkelt formulerede mundtlige fortællinger og oplæsninger med støtte i illustrationer og andre ikke-sproglige udtryksformer 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne sidder i halvcirkel. Læreren fortæller en historie: ”Anders And (AA) går en tur. - Hvordan går AA? (Et par elever viser det). Han er glad, han synger. - Hvad synger han? (Flere elever spørges og kommer med forslag). Nej han synger ikke..., han synger..... (Alle synger). Han har spist morgenmad. - Hvad har han spist? (Flere elever spørges). Nej han har ikke spist, han har spist pandekager. Hvem kan lide pandekager? AA møder en trold. - Hvem kan gå som en trold? <i>Trolden tager AA. Nu skal I hjælpe AA.</i> Alle elever lægger en ting (viskelæder, blyant, hue pennalhus osv.) i midten. Eleverne deles i grupper. Hver gruppe vælger tre ting og får nu 5 minutter til at digte en slutning på historien, der handler om, hvordan AA slipper væk fra trolden ved hjælp af de tre valgte ting. Grupperne fortæller - med sprog, mime og fagter – deres slutning. Ordforrådet i historien udvides efterhånden, som eleverne får et større ordforråd. Hvis man ikke selv kan finde på en historie, kan man genfortælle eventyr eller andre historier. Det vigtigste er, at eleverne aktiveres under fortællingen og selv får mulighed for at bruge sprog til at gøre historien færdig. • Læreren fortæller en historie, som illustreres ved hjælp af en billedserie. Efter fortællingen deles eleverne i grupper, og hver gruppe får udleveret illustrationerne. Grupperne skal nu lægge billederne i rigtig rækkefølge. Billederne farvelægges af eleverne, hænges op og bruges derefter til spørgsmål og svar om farver.
<ul style="list-style-type: none"> • kan videregive enkelt formulerede konkrete oplysninger og beskeder 	<p>I mange tilfælde vil det virke kunstigt, at bede eleverne spørge hinanden om personlige ting som forældres navne, antal søskende etc., da det er små samfund, hvor den slags er selvfølgelig viden.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleverne vælger en anden identitet (Rambo, Aladdin, borgmesteren osv.) Eleverne interviewer hinanden om personlige oplysninger – alder, familie, bopæl, arbejde osv. Derefter præsenterer intervieweren personen. • Eleverne interviewer hinanden to og to om personlige ting som livretter, yndlings sport osv. Derefter præsenterer intervieweren personen.
<ul style="list-style-type: none"> • kan stille og besvare spørgsmål om konkrete forhold i undervisningen, i skolen og i dagligdagen i øvrigt 	<ul style="list-style-type: none"> • Hver dag begyndes med ”kalenderen”. Læreren stiller spørgsmål om dato, tid, årstid, vejr og elevernes befindende. I løbet af forløbet overtager eleverne på skift dagens kalender. • Eleverne forbereder små interviews - nogle brugbare hv-ord introduceres - <i>hvem, hvad, hvor, hvor mange</i> - med personer på skolen, hjemme eller i byen. Der bruges båndoptager. Aktiviteten kan organiseres, således at den strækker sig over en periode, hvor det kun er et par eller en gruppe ad gangen, som laver interview.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Grupperne skal kunne fortælle historien færdig, så alle forstår, hvad der sker. • Billederne skal ligge i rigtig rækkefølge. 	<p>Fotokopier / forstørrelser fra billedbøger eller lignende. Et sæt til hver gruppe. Farver.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til om, præsentationen er forståelig og med hele sætninger og i overensstemmelse med oplysningerne. ”Han hedder Rambo. Han bor i Amerika....” • Læg mærke til, om præsentationen er forståelig og med hele sætninger, fx ”Hun hedder Sofie. Hun elsker bøfsandwich....” 	
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleven taler forståeligt, højt og tydeligt med rimelig udtale. • Læg mærke til, om båndet er forståeligt, og om der kommer faktiske oplysninger frem. 	<p>De daglige oplysninger skrives og tegnes på et fast sted på tavlen eller på en opslagstavle, hvor de så fornyes hver dag.</p> <p>Båndoptager, mikrofon og bånd.</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan med støtte i illustrationer og anden ikke-sproglig fremstilling benævne og fortælle om mennesker, dyr, ting, begivenheder og steder, de er fortrolige med 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne arbejder - i par eller grupper - med at møblere et hus. De farver møbler og inventar. Når alle husene er hængt op, skal der laves søjlediagrammer over alt indboet. Opgaverne deles ud til eleverne: <i>Du tæller, hvor mange grønne stole, der er i alle husene. Du tæller hvor mange vinduer der er. Du tæller</i> Søjlediagrammerne gennemgås, og navnene på tingene repeteres. Husene skal nu befolkes af en familie, hvor eleverne laver dukker – af tøjrester, trylledej el. lign. Eleverne giver personerne navne, alder, arbejde, interesser, og hvad de ellers sprogligt kan klare. Der introduceres passende udsagnsord til et familieliv: <i>Hvad laver far? Han arbejder / sover / spiser osv.</i> <i>Hvad laver Sofie? Hun leger / læser / tegner osv.</i> Præsentationen kan deles, så der fx præsenteres 3 familier om dagen. • Senere laves et andre story-line forløb, fx: Eleverne laver en by med de nødvendige institutioner og huse, befolker den og udvikler det relevante sprog for dagligliv og årlige begivenheder.
<ul style="list-style-type: none"> • kan skrive og læse enkeltord og korte enkle sætninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne laver taleboblere til tegneserier - egne eller færdige billeder. • Der laves fælles eller egne huskelister til idræts- og skidage m.v. • Eleverne laver ønskesedler til jul og fødselsdag.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne skal svare på spørgsmål til huse og diagrammer: fx ”Hvilken farve er sofaen i Peters og Sofies hus? – Hvor mange grønne stole er der?” • Familierne præsenteres. Læg mærke til, om eleverne bruger passende navneord og udsagnsord • Læreren mimer de forskellige udsagnsord - eleverne skal kende dem. 	<p>Skematisk tegning af hus med fx fire rum (stue, køkken, soveværelse og badeværelse). Billeder af møbler og inventar til at klippe ud og lime på huset. Farver</p> <p>Skabeloner til mennesker, lim og tøjrester.</p> <p>Trylledej: 3 kopper mel, 1 kop salt, 1 kop vand. De færdige figurer bages 2-4 timer i 150 grader.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Elevernes arbejde hænges op. Læg mærke til, om de er læselige for alle. 	<p>Kopierede korte tegneserier med tomme taleboblere.</p>

Indhentning af informationer	
Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • kan finde frem til oplysninger i forskellige kendte teksttyper 	<ul style="list-style-type: none"> • Mad- og bageopskrifter i tegneserieform bruges. Eleverne lærer de sproglige udtryk, samtidig med at de faktisk udfører handlingerne og bruger opskrifterne. • Eleverne finder - i par eller grupper - et par spørgsmål, de gerne vil have svar på. <i>Hvor højt er Mount Everest? Hvad vejer verdens tykkeste mand? etc.</i> Eleverne går på biblioteket og finder danske ”klogebøger” (bøger og tekster af forskellig informerende karakter) og finder børne- og andre sider på Internettet.
<ul style="list-style-type: none"> • kan stille spørgsmål med henblik på indsamling af information 	<ul style="list-style-type: none"> • Klassen har en dukke eller et tøjdyr, som kommer hjem på besøg hos eleverne på skift. De andre elever skal så næste dag stille spørgsmål, og dukken skal fortælle, hvad den har oplevet. <i>Hvor sov du? Hvad spiste du? Så du fjernsyn? Hvornår gik du i seng? Har du fået nyt tøj? etc.</i>

Indhentning af informationer	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Det kan umiddelbart ses og smages om produkterne er rigtigt tillavet, og at eleverne har forstået tegningerne. • Læg mærke til, om alle elever har brugt bøger eller Internet. 	<p>Børnekogebøger med meget lidt tekst, hvor opskrifterne også er lavet som tegneserier. UNICEF: Små kokke Käthe Fugl: Køkkenkrogen, Carlsen tema Søren Gericke: Børnekogebog, Gyldendal</p> <p>Læreren kan udskrive relevante sider fra Internettet, så der er materiale til alle elever.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne skal alle sammen - enkeltvis eller i små grupper - stille mindst et spørgsmål. "Dukkepasseren" skal svare med en oplysning - gerne som enkeltord. 	<p>Dukken eller tøjdyret skal være så robust, at den/det kan tåle at blive transporteret frem og tilbage i en skoletaske.</p>

Kultur og levevilkår	
Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på tilstedeværelsen af grønlandsk og dansk sprog i deres dagligdag 	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalet deles i midten med en streg, og der sættes et grønlandsk flag op i den ene halvdel og et dansk i den anden. Eleverne må nu kun sige danske ord i den danske halvdel og grønlandske i den grønlandsk halvdel. De kan hoppe frem og tilbage over strengen og sige: <i>blyant - aqerluusaq - blyant - aqerluusaq</i> Ordforrådet fra foræringsordlisten kan bruges i begyndelsen. • Eleverne går på skiltejagt i det lokale område for at finde officielle skilte, vejskilte og butiksnævne. Eleverne fremstiller selv skilte. • Når eleverne kan læse lidt, kopieres sider fra ”de gule sider” i telefonbogen. Eleverne klipper ord og vendinger ud og klistrer dem op på en ”dansk” side og en ”grønlandsk” side i deres hæfte.
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på og kan gøre rede for grønlandsk og dansk skik og brug i hverdagen og ved højtider 	<p>Der skal arbejdes med ordforrådet og aktiviteterne omkring skolens traditioner, årstider og højtider.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et juletræ får et stykke ny pynt hver dag. • Eleverne tegner og skriver julekort. • Der laves plakater med forslag til forskellige julemiddage • Der laves en kalender med juletraditioner i Danmark og Grønland (synges uden for husene, mi-taartut)
<ul style="list-style-type: none"> • kender nogle af de teksttyper, danske børn bruger i deres hverdag • beskæftiger sig med alderssvarende tekster og produktioner fra dansksprogede medier ved at se, lytte og eventuelt læse 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne arbejder i grupper og laver plancher med tegninger og navne på personerne i Anders And, de forskellige film i Disneyshow, Bamse og Kylling osv. • I tv-julekalendertiden bruges der hver dag tid på at tale om, hvad der skete i kalenderen i går, evt. optages hvert afsnit på video og vises dagen efter, så alle elever har set den.
<ul style="list-style-type: none"> • har lært nyere og ældre danske børnesange, rim og remser 	<p>Det giver tryghed at synge sammen med andre og sige ord og sætninger i kor på dansk. Melodi og rytme hjælper til en god udtale og intonation</p> <ul style="list-style-type: none"> • Der arbejdes med sange og remser ved at bruge tegninger og tekster, hvor læreren synger først, peger på tegninger og tekst, og eleverne derefter gentager. <p>Det styrker den sproglige opmærksomhed at skulle lytte efter en sangtekst i normalt sangtempo.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sange indspilles på bånd, hvor eleverne selv i små grupper skal lære sangen udenad.

Kultur og levevilkår	
Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om alle elever opholder sig i begge halvdele, og om alle elever ”hopper” mellem de to sprog. • Læg mærke til, om eleverne kan skelne mellem danske og grønlandske ord. • Læg mærke til, om eleverne kan skelne mellem danske og grønlandske ord. 	<p>En kridtstreg og et dansk og et grønlandsk flag.</p> <p>Karton.</p> <p>Fotokopier af passende sider fra telefonbogen. Der kan også bruges reklamer fra KNI og andre butikker.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Julekortene hænges op på en snor. Læg mærke til om de er læselige og ordentlig udført både med hensyn til illustrationer og skrift. • Læg mærke til, om plakaterne fortæller om eventuelle forskelle i grønlandske og danske spisevaner. • Læg mærke til, om eleverne har forstået, at ”jul” ikke er det samme alle steder. 	<p>Julepapir. A3 papir til plakater, farver, evt. kopierede billeder, ugeblade og reklamer til at klippe billeder ud af.</p> <p>Der kan arbejdes med ordforråd og udsmykning til andre højtider og begivenheder.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne fortæller om deres yndlingsfigur og begrundet hvorfor. 	<p>A3 papir, farver, evt. kopierede billeder til at klippe ud fra.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om alle kan synge med, og om eleverne kan synge/remse selvstændigt i små grupper 	<p>2079-29-01 Pilersuiffik Trine Juul: Tema Dansk 2. og 3. klasse - cd med sange</p> <p>Eleverne har deres egen mappe til kopierede sange. Der skal være sidenummer på sangene, så der kan ”slås op”.</p>

Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse	
Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning 	<ul style="list-style-type: none"> • Det første ordforråd - 3 til 5 nye ord ad gangen - vælges fra "foræringssordene" (se tillæg), som eleverne allerede kender fra grønlandsk. Ordene kan præsenteres konkret eller med tegninger og bruges til at præsentere simple sætningsstrukturer med. <i>Her er en bamse. - Det er en citron. Eleverne bruger ordene/tingene i samtaler med hinanden. Hvad har du? Jeg har ... - Hvad er det? Det er ...</i> <p>I løbet af trinnet vil eleverne møde ord, som de synes er særlig sjove at udtale, mærkelige at se på eller interessante på andre måder. Der skal være tid og mulighed for de enkelte elever – med lærerens hjælp – at samle disse individuelle "yndlingsord" sammen. I begyndelsen strukturerer læreren elevernes opmærksomhed ved at bede eleverne vælge et "ord" hvert uge.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleverne samler deres "yndlingsord" i en plastiklomme enten som billeder eller som tekst. Alle elever vælger et af deres yndlingsord og siger det højt efter tur. Derefter går eleverne rundt i klassen i 2 minutter og hilser på hinanden med deres valgte yndlingsord og øver sig i at sige hinandens ord. <p>Arbejdet med at udbygge ordforrådet (se tillæg) kan organiseres indholdsmæssigt i grupper af ord og vendinger fra konkrete, dagligdags og vedkommende emneområder: <i>alfabetet, tallene, farverne, kroppen, tøjet, klasseværelset, årstider, måneder, ugedage, klokken, højtider, mad, dyr, mit værelse, forretninger og varer.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nye ord præsenteres ved hjælp af billedkort, og der trænes med lege som memory og billedlotteri, og eleverne laver deres egne billedordbøger i kladdehæfter. • Verber præsenteres ved at læreren mimer dem. Eleverne gentager både ordet og handlingen. • Ord kategoriseres: deles efter farver, materialer, anvendelse, funktion etc. Lærerne i de øvrige fag (fx naturfag) arbejder med det relevante danske ordforråd inden for deres område. • Sange med tilhørende fagter bruges til at indøve ord og udtale.
<ul style="list-style-type: none"> • er bevidste om de væsentligste træk i dansk udtale og er opmærksomme på de vigtigste forskelle og ligheder mellem lydssystem og retstavning på dansk og grønlandsk 	<p>Der arbejdes med hele alfabetet men særligt med lydene og bogstaverne b-p, g-k, d-t, e-æ, e-i, o-u samt bogstaverne c, w, x, y, z, æ, ø, å.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bogstaver og lyde introduceres lidt ad gangen med tydelig udtale. Ved "b" og "p", kan eleverne sidde med en tot vat på bordet og sige: <i>papir, pizza, politi, popcorn etc.</i> og se vattet flytte sig,, mens det ligger stille, når man siger: <i>ballon, bamse, banan, bil osv.</i> • Vokallydene introduceres og øves med sangen: "Tre små kinesere".

Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne kan sige navnene på tingene med en rimelig korrekt udtale • Læg mærke til, om alle elever deltager og om de siger deres ord højt og tydeligt. Eleverne tegner eller skriver, de ord de kan huske. • Det ses umiddelbart, om eleverne forstår, hvad læreren siger ved at lade dem <ul style="list-style-type: none"> - lytte og gøre: <i>Stå på et ben – tæl til 10 og gå så op til tavlen</i> - lytte og farve: <i>Huset er rødt – pigen kører på en blå cykel</i> - lytte og tegne: <i>Over huset skal I tegne en fugl – der er to gulerødder på bordet</i> • Eleverne leger mimeleg tre og tre, hvor de skal sige på dansk, hvad de andre mimer. • Eleverne laver små krydsogtværsopgaver til hinanden ved hjælp af tegninger eller ordforklaringer på dansk 	<p>2079-29-02 Pilersuiffik Trine Juul, Foræringsordkort</p> <p>Eleverne fremstiller selv billedlotteri og memorykort ved at tegne eller klippe billeder ud. Eleverne laver selv deres egne billedordbøger ved at tegne eller lime udklippede billeder i et kladdehæfte.</p> <p>Eksempler: ”Tommelfinger, tommelfinger” ”Hoved, skulder, knæ og tå” ”Så går vi rundt om en enebærbusk” ”Hjulene på bussen” Den rytmiske børnesangbog, Forlaget Lyren 1987</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne kan sige alfabetet med tydelig dansk udtale og med alle bogstaver. 	<p>Bogstavtavler til ophængning i klassen med danske ord på - hænges op i den ”danske” side af lokalet - de grønlandske hænger i den anden side.</p> <p>Kirsten Hare: Vægbogstaver: bogstavkort, 29 kort; 30 x 21 cm, Gyldendal 1983</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på, at udsagn er forskellige med hensyn til ledstilling og tempusbrug 	<ul style="list-style-type: none"> • Nye sætningsstrukturer (se tillæg) - højst 3 - introduceres som tegninger, som hænges op. Læreren siger sætningen først, eleverne gentager i kor og enkeltvis. • 5 elever står foran klassen. De er hver et ord: <i>Peter - spiser - en - brun - frikadelle</i> Stil jer rigtigt: <i>Peter spiser en brun frikadelle.</i> Læreren bytter rundt på ”ordene” (eleverne): <i>Kan man sige: brun frikadelle spiser Peter? NEJ!</i> <i>Kan man sige: Spiser Peter en brun frikadelle? JA.</i> Eleverne laver selv sætninger i små grupper, både fremsættende og spørgende. Aktiviteten kan bruges til at introducere nye led i sætningsstrukturer. Det er vigtigt, at eleverne oplever ”at være et ord”, som har en bestemt plads, for at sætningen bliver korrekt. • Holdet laver brainstorm om <i>hvad vi laver i dansk i dag. Vi synger - vi leger - vi taler - vi læser - vi ser video osv.</i> Udsagnsordene tegnes på tavlen. Læreren siger: <i>Hvad lavede vi i går?</i> og peger så på udsagnsordene: <i>Vi sang - vi legede - vi talte - vi læste - vi så video osv.</i> Eleverne gentager efter læreren, først sammen og derefter enkeltvis. Senere i forløbet skrives nutidsformerne på tavlen, og datidsformerne skrives ved siden af , når de nævnes. • Klassen deles med en streg i en ”i dag - del” og en ”i går - del”. Eleverne må kun sige sætninger i nutid i nutidsdelen og i datid i datidsdelen. Eleverne kan hoppe over strengen og sige: <i>Jeg spiser i dag - jeg spiste i går - jeg spiser i dag - jeg spiste i går.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • bruger hensigtsmæssige indlærings- og kommunikationsstrategier i fremmedsprogs tilegnelsen og samarbejder med andre elever i de aktiviteter, der indgår i danskundervisningen 	<p>Indlærings- og kommunikationsstrategier kan ikke øves som selvstændige discipliner, men skal indgå i hele undervisningen. I forbindelse med de forskellige aktiviteter skal læreren gøre eleverne opmærksomme på, at de skal bruge gestik og mimik, bruge konteksten til forståelse, ikke være bange for at lave fejl og ikke bare spørge læreren, men også de andre elever. Eleverne skal forstå, at man kun lærer sprog ved at arbejde med det, ved at prøve at huske, ved at gætte og lave fejl. Man lærer at tale ved at tale, at skrive ved at skrive, at formulere sig ved at prøve at gøre det.</p>

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om alle elever selv kan sige sætningerne - i kor eller enkeltvis efter tegningerne. • Læg mærke til, om eleverne kan lave korrekte sætninger med alle led og med leddene på de rigtige pladser. • Læg mærke til, om alle elever deltager og kan høre, at de siger et andet ord. • Læg mærke til, om alle elever opholder sig i begge halvdele, og om alle elever "hopper" mellem de to "tider". 	
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne bruger gestik og mimik. • Læg mærke til, om eleverne bruger sammenhængen til forståelse, og lytter efter det vigtigste. • Læg mærke til, om eleverne er villige til at løbe en risiko og acceptere fejl. • Læg mærke til, om eleverne samarbejder med jævnaldrende. • Læg mærke til, om eleverne øver sig i at bruge sproget. 	

Læreplan for Dansk

C: Appendiks

Appendiks C1 – Generelle materialer

Pilersuiffik

- 2079-29-02 Trine Juul: Foræringsordkort
- 2079-29 Trine Henriksen: Tema Dansk 2. klasse. Læreren Håndbog med kopisider
- 2079-29-03 Trine Henriksen: Tema Dansk i 2. klasse - Memory
- 2079-30 Trine Henriksen: Tema Dansk 3. klasse: Læreren Håndbog med kopisider
- 2079-30-03 Trine Juul: Tema Dansk i 3. klasse - Memory
- 2079-29-01 Trine Juul: Tema Dansk 2. og 3. klasse - cd med sange

Appendiks C2 – Udsagnstyper og forslag til minimumsordforråd

Der skal arbejdes med fremsættende, spørgende og opfordrende udsagn.

Eksempler på fremsættende udsagn:

Jeg hedder Peter.
Du hedder Sofie.
Han spiser en banan.
Cornflakes smager godt.
Det er en bamse.
Mormor er tyk.
I dag er det onsdag.
I morgen er det torsdag.
I går var det tirsdag.
Hun har T-shirt på.
Han er på wc.
Jeg tegner.

Eksempler på spørgende udsagn:

Hvad hedder du?
Hedder du Sofus?
Hvad spiser han?
Smager cornflakes godt?
Er det en bamse?
Er farmor tynd?
Hvad dag er det i dag?
Hvad dag var det i går?
Hvor er Sofie?
Hvad laver du?

Eksempler på opfordrende udsagn:

Kom nu.
Vent lige lidt.
Kom her hen.
Sæt jer ned.
Kig lige her.
Find jeres farver.
Prøv at skrive / tegne / se / sige
Ti lige stille.

1. skoleår - Foræringsord

Ordforrådet i ”foræringsordforrådet” er afhængigt af regionalt grønlandsk brug af danske låneord, og der kan derfor lokalt findes ord, der ikke er medtaget her, men som naturligt vil indgå og kunne bruges i den daglige undervisning. Ligeledes er der her medtaget ord, som ikke bruges som låneord alle steder i Grønland.

abe	kaffe	radio
abrikos	kage	reje
adresse	kajak	rekord
agurk	kamik	rose
anorak	kammerat	rækkehus
appelsin	kanin	saft
avis	kiks	servietter
ballon	kilo	snescooter
bamse	kjole	sodavand
banan	konge	spagetti
batteri	krone	sølv
benzin	kuglepen	taxa
bil	kylling	telefon
billet	lastbil	tyggegummi
bus	ledning	video
bøf	lim	vitamin
børnehave	liter	walkman
cigaret	løve	wienerbrød
citron	margarine	æble
computer	marmelade	
cornflakes	maskine	
cykel	mester	
Danmark	meter	
dronning	motor	
dunk	nisse	
efterskole	nummer	
elværk	olie	
fabrik	ordbog	
film	papir	
fjernsyn	pizza	
frikadelle	pokal	
frimærke	politi	
gorilla	popcorn	
guld	pose	
helikopter	pære (elektrisk)	
hest	pære (frugt)	
hjerter (kortfarve)	pølse	
hotel		
højtaler		
håndbold		
indianer		
jogurt		
jul		

2. skoleår

Navneord		Udsagnsord	Tillægsord	Andre ord
alder	pige	bede (om)	blå	jeg
arm	politi	begynde	brun	du
barn	pølse	betyde	dårlig	han
ben	rugbrød	blive	fin	hun
blyant	række	bære	flere	ind
bog	saks	børste tænder	flest	hjem
bold	skab	dele	forkert	hvor
bolle	sko	drikke	gammel	hvor mange
bord	slik	farve	glad	hvad
bror	sodavand	finde	god	hvem
bukser	stol	forstå	grøn	hvorfor
bøf	sæbe	glemme	gul	Goddag - farvel
centimeter	sø	græde	hvid	Tak
dreng	søster	gå	ked af det	
dronning	tak	gå på wc	lilla	
far	tale	have	lille	
farve	tand	hedde	ny	
fjeld	tandbørste	hente	orange	
fod	taxa	hjælpe	parat	
franskbrød	time	hoppe	ren	
frikvarter	vand	kigge	rigtig	
gang	vanter	klippe	rød	
gruppe	wc	køre	sen	
hals		lege	snavset	
hav		ligge	sort	
hoved		lægge	stille	
hue		læse	stor	
hånd		løbe	sur	
is		sidde	åben	
jakke		sige		
kam		snakke		
kammerat		spise		
kilo		spørge		
klasse		stoppe		
krone		stå		
kylling		svare		
land		synes		
leg		synge		
legeplads		tegne		
lineal		tisse		
liter		tælle		
mave		vaske		
meter		vente		
mor		være		
navn		åbne		

3. skoleår

Navneord		Udsagnsord	Tillægsord	Andre ord
aften	mand	beholde	daglig	op
ansigt	mandag	besøge	fri	ned
bamse	morfar	fortælle	først	på
bedstefar	morgen	føle	gift	i
bedstemor	mormor	få	grå	under
bil	mund	give	højre	over
billede	mælk	holde fødselsdag	kold	jeg
blyantspidser	nat	huske	kort	du
bogstav	næse	høre	lang	vi
dag	onsdag	høre	lidt	I
dame	ord	lave mad	lille	i går
datter	ost	lege	lys	i dag
dukke	pegepind	lugte	(lyse+farve)	i morgen
dør	radio	lære	modefarver	nu
familie	reol	røre	mørk	før
farfar	ro	se	(mørke+farve) fx	
farmor	rundstykke	skrive	nem	
farver	seng	skynde	rolig	
finger	ske	smage	sidst	
fjernsyn	smør	sove	stor	
flag	strømper	spare	stærk	
flæskesteg	støvler	spise	sulten	
foto	svamp	stille	svær	
fredag	søn	sætte	træt	
frikadeller	søndag	tage tøj på	tyk	
gaffel	tallerken	tegne	tynd	
gaffel	tavle	trække	varm	
gave	te	ønske	venstre	
glas	tegning			
gud	tirsdag			
herre	torsdag			
hånd	trappe			
hår	TV			
juice	tå			
kaffe	uge			
kage	underbukser			
knage	vaskemaskine			
kniv	video			
kniv	vindue			
kop	viskelæder			
kort	yoghurt			
kridt	yoghurt			
køkken	øjne			
lagkage	øre			
lampe	øring			
lys				
lørdag				

Appendiks C3 - Forslag til et undervisningsforløb: Mad

Bekendtgørelsens læringsmål er angivet med kursiv i spalten "læringsmål". Forslag til, hvordan læringsmålene kan sættes sammen og gøres konkrete i et undervisningsforløb, er angivet herefter med lodret skrift.

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<p>Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning</i> <p>- Eleverne skal kunne navnene på almindelige madvarer og retter</p> <p>Kommunikation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kan give udtryk for, hvad de kan lide og ikke lide, og hvad der interesserer dem</i> <p>- Eleverne skal kunne sige, hvilken mad de kan lide og ikke lide: ”Jeg kan godt lide...” "Jeg kan ikke lide ..." "Kan du lide ...?" "Vil du gerne have ... ?" "Nej, tak - ja, tak”.</p> <p>Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning</i> <p>- Eleverne skal kende ord og sætningsstrukturer, der hører til enkel madlavning og spisning</p>	<p>Førløbet strækker sig over 10 - 12 lektioner, som skal lægges som moduler med mindst 3 lektioner i hver.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Billeder eller medbragte madvarer og emballager bruges til at præsentere ordforrådet. Under præsentationen spørger læreren nogle elever: "Kan du lide...?", og "Spiser du ... til morgenmad?" Eleverne svarer ja eller nej. Læreren spørger: "Hvem kan lide...?" "Hvem kan ikke lide?" Eleverne rækker hånden op • Billeder og konkrete ting spredes ud på et bord, og læreren beder eleverne efter tur at pege en ting, de godt kan lide og en ting, de ikke kan lide, mens de siger: "Jeg kan godt lide..." jeg kan ikke lide ..." • Billeder og illustrationer bruges til, at eleverne laver spil, (billedlotteri, memory, domino), som de så spiller for at øve ordforrådet.
<p>Indhentning af informationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>kan finde frem til oplysninger i forskellige kendte teksttyper</i> <p>- Eleverne skal kunne forstå simple lyttetekster om mad og spisning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læreren - eller en anden - indtaler korte lyttetekster på bånd i almindeligt tale tempo. Fx en forklaring til en tegning, hvor eleverne skal tegne streger mellem personer og madvarer. (Simpel tegning med en dreng, en pige, en mor og en far, rundt om dem små enkle tegninger af et æg, en pølsemad, en sodavand, et glas mælk, en kop kaffe, et æble, en jogurt. Båndtekst: "Her er Sofie og Peter og deres far og mor. De spiser morgenmad. Far vil kun have kaffe, men mor spiser et æg og et æble og drikker mælk til. Peter og Sofie spiser jogurt og drikker også mælk til") Eleverne skal høre båndet flere gange. Tilsvarende enkle lyttetekster med tilhørende tegninger kan laves med andre måltider, besøg på restaurant og indkøb i butikker.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om alle elever deltager og viser forståelse gennem enkle svar eller ved at række hånden op. • Eleverne lærer "deres" to sætninger udenad, stiller op i rækker og skiftes til at sige en sætning ad gangen. • Eleverne siger ord og sætningsstrukturer højt, mens de spiller. Læg mærke til, om eleverne hjælper hinanden. 	<p>Billeder samlet af læreren og eleverne</p> <p>Billeder, kort, pap eller karton til at lave spil med. Lim og sakse</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om eleverne lytter efter de oplysninger, de skal bruge og ikke giver op, fordi de ikke forstår det hele. 	<p>Lyttetekster</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<p>Kommunikation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan med støtte i illustrationer og anden ikke-sproglig fremstilling benævne og fortælle om mennesker, dyr ting, begivenheder og steder, de er fortrolige med <p>- Eleverne skal kunne beskrive lokal mad og noget "fremmed" mad</p> <p>Kultur og levevilkår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på tilstedeværelsen af grønlandsk og dansk sprog i deres dagligdag <p>Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning <p>- Eleverne skal kunne købe ind på dansk</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne fortæller, hvad de har med i madpakken, og hvad de spiser til morgenmad. • Eleverne præsenteres for små indkøbsdialoger, hvor læreren "køber ind" hos en elev: "Jeg vil gerne have ..." "Værsgo" "Tak, hvad koster det?" "25 kroner" Eleverne "køber ind" to og to og bytter roller undervejs. Hvis holdet i forvejen har "en butik" i klassen bruges den.
<p>Kommunikation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan med støtte i illustrationer og anden ikke-sproglig fremstilling benævne og fortælle om mennesker, dyr ting, begivenheder og steder, de er fortrolige med <p>- Eleverne skal kunne beskrive lokal mad og noget "fremmed" mad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Holdets dukke bruges til gruppearbejde, således, at en gruppe arbejder med dukkens morgenmad, en gruppe laver frokost til dukken, en gruppe laver aftensmad, en gruppe laver fødseldagsmiddag, og en gruppe fortæller om dukkens livretter.
<p>Kommunikation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan følge enkelt formulerede mundtlige fortællinger og oplæsninger med støtte i illustrationer og andre ikke-sproglige udtryksformer <p>- Eleverne skal høre historier om mad</p> <p>Kultur og levevilkår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har lært nye og ældre danske børnesange, rim og remser <p>- Eleverne skal synge sange og sige remser om mad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • En eller to gange i hvert modul samler læreren eleverne rundt om sig og læser - og viser - en historie, eller øver en sang eller en remse.

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<ul style="list-style-type: none"> • Eleverne arbejder i grupper og fortæller, hvor mange i gruppen der spiser cornflakes, hvor mange der har leverpostej med osv. • Eleverne skal bruge sprog og ikke bare pege eller lave selvbetjening. 	<p>Emballage og tegninger af almindelige varer.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Grupperne præsenterer deres arbejde mundtligt eller med skrevne enkeltord, som en collage, en liste, et rollespil eller en historie. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Læg mærke til, om elevernes ansigtsudtryk viser forståelse af indholdet. • Læg mærke til, om alle synger og remser med. 	<p>Billedbøger: Eric Carle: "Den sultne larve Aldrig mæt" Joroslav Jozefowicz: "Den vidunderlige suppesten" Anna Höglund: "Pindsvin og Muldvarp på indkøb" Tony Ross: "Jeg vil ha' mad!" skreg prinsessen"</p> <p>Sange og remser: "Jeg kan godt li' bøf" "Madkassen" "Nede i fru Hansens kælder"</p>

Læringsmål	Forslag til undervisningen
<p>Indhentning af informationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan finde frem til oplysninger i forskellige kendte teksttyper <p>Kommunikation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan videregive enkelt formulerede konkrete oplysninger <p>- Eleverne skal kunne følge enkle opskrifter og kunne give instruktioner om simple retter</p> <p>Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning <p>- Eleverne skal kende ord og sætningsstrukturer, der hører til enkel madlavning "Først ..., så ..., så..." "Jeg har ..., har du...?" "Må jeg få ...? - Har du ...?"</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvis eleverne skal lave "rigtig" mad, behøver det ikke være noget, der skal bruges komfur til. Det kan være smørrebrød, blandet salat, sandwicher, desserter el. lign. <p>Læreren tegner og skriver på tavlen (overhead projektor), mens eleverne laver brainstorm om spørgsmålene:</p> <p>"Hvad skal vi bruge?" "Hvad skal vi gøre først?" "Og så bagefter?"</p> <p>Når der er lavet en fælles opskrift med råvarer og fremgangsmåde tegner og skriver eleverne den i deres mappe.</p>
<p>Kultur og levevilkår:</p> <ul style="list-style-type: none"> • er opmærksomme på og kan redegøre for grønlandsk og dansk skik og brug i hverdagen og ved højtider <p>- Eleverne skal kunne "sidde til bords" på dansk</p> <p>Systematisk sprogarbejde og sprogtilegnelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har opbygget et aktivt forråd af ord og udtryk indenfor de aktiviteter og emner, der indgår i undervisningen i dansk og den øvrige undervisning <p>- Eleverne skal kende ord og sætningsstrukturer, der hører til spisning, fx: "Vil du gerne have ... ?" "Nej, tak - ja, tak" "Må jeg bede om..."</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Læreren køber ind, og eleverne laver derefter den valgte mad ud fra deres opskrifter. <ul style="list-style-type: none"> • Inden maden spises, er passende vendinger gennemgået og øvet: "Vil du gerne have ... ?" "Nej, tak - ja, tak" "Må jeg bede om..." "Vil du række mig ..." "Tak for mad" "Velbekomme" <p>Maden serveres på fade, så eleverne er nødt til at tale med hinanden for at få noget på tallerkenerne</p>

Forslag til evaluering	Forslag til undervisningsmaterialer
<p>Alle elever skal have tegnet og skrevet deres egen opskrift.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Maden skal være rigtig tillavet efter opskrifterne. • Eleverne får kun noget, når de beder om det. 	<p>Rigtig mad - indkøbt til dagen Tallerkener, glas, bestik Opskrifter</p>
<p>Når forløbet er afsluttet, skal det hele evalueres sammen med eleverne. Hvis det er muligt, bør det foregå på modersmålet.</p> <p>Eleverne skal fortælle, hvad de kunne lide at gøre, og hvad de ikke kunne lide at gøre. Hvad de gerne ville have brugt mere tid til eller brugt mindre tid til.</p> <p>De skal fortælle hvilken historie, de syntes var den bedste og hvorfor.</p> <p>De skal fortælle, hvad de har lært, og hvad de kan tale om.</p>	

